

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 1500—; pt. particulari Lei 800—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 500—. În străinătate Lei 2000—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 20—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Veliclu**

Sumarul:

Adunarea generală a băncii „Albina”. — Noțiuni rezumative asupra formării, dezvoltării și funcțiilor economico-sociale ale orașelor. — Spicuri din monografia d-lui dir. Ioan Ghișa, „Banca Crișana”, S. A. Brad — Întreprinderile particulare și Invalizii de războiu. — Bursa. — Banca Centrală. — Industria Aurului S. A., Abrud.

Adunarea generală a băncii „Albina”.

Adunarea s'a ținut la 20 Martie a. c., cu asistența unui mare număr de acționari. La ora 9 a. m., sala festivă a băncii era plină de persoane bine cunoscute în viața noastră socială și economică.

Remarcăm între alții prezența d-lor Alexandru Mihăilaș, directorul Băncii Naționale a României din localitate, Ștefan Boeriu, președintele societății de asigurare „Prima Ardeleană”, Ioan Agârbiceanu, valoros reprezentant al literaturii noastre, Prof. univ. Victor Stanciu, Dr. Ionel Pop etc. etc.

Ba au venit la adunare și persoane pe cari de multă vreme nu i-am mai văzut în incinta băncii. Apariția d-lui Dr. Alexandru Vaida-Voevod a produs o vie emoție și a fost călduros aclamat de cei prezenți.

După ce s'a constatat că adunarea este aptă de a lua hotărâri valide, fiind prezenți 67 acționari reprezentând 173.353 acții, adunarea generală ordinară a fost deschisă prin d-l președinte d-l Dr. Ilie Beu. Dăm mai jos cuvân-

țarea d-sale, fiind o sinteză judicioasă a situației și activității băncii „Albina”:

„DOMNILOR ACȚIONARI,

V'am convocat la această adunare generală ordinară, a 70-a dela înființarea institutului, pentru a Vă prezenta darea de seamă obișnuită asupra gestiunii anului trecut, gestiune care s'a desfășurat în condiții satisfăcătoare, mulțumită conducerii înțelepte a statului și a vitejei iubitei noastre armate. Incheierile dela 31 Decembrie 1942 nu sunt rezultatul numai al unei munci de un an, ci al uneia de 7 decenii. An de an s'a adaus câte ceva, până ce s'a ajuns la ceea ce se exprimă prin cifrele bilanțului ce Vă prezentăm.

DOMNILOR ACȚIONARI,

Implinirea a 70 ani de muncă, așa cred, ne îndreptățește a face o reprivire asupra principiilor, de cari au fost conduși administratorii de totdeauna ai institutului. Dela data de 12 Martie 1872 institutul „Albina” a stat mereu în serviciul neamului nostru contribuind la organizarea vieții economice și la sporirea patrimoniului național. Sigur, înainte de unirea Transilvaniei cu Patria-mamă viața noastră economică era mai puțin complexă; ea cuprindea aproape numai agricultura țărănească, căci marea proprietate ne lipsea, cum nu aveam nici industrie nici comerț mare, chiar meseriile mărunte și micul comerț erau abia la începuturile lor. Este deci numai firesc, ca clientela

„Albinei“ în primii 50 de ani să fi fost în majoritate covârșitoare clientelă țărănească, puțini meseriași mărunți și comercianți mici.

După unire situația s'a schimbat, „Albina“ nu se mai putea restrânge la clientela țărănilor și a micilor meseriași și comercianți. Ea trebuia treptat să se apropie și de clientela industrială și a comerțului mare, căci ea — care a finanțat preluarea imperiului de către Consiliul Dirigent — se simțea oarecum îndatorată a se interesa de toate manifestările vieții economice a neamului. Dar nu și-a neglijat nici clientela veche, clientela de totdeauna. Și azi ca și ieri, clientela țărănească este cea mai apropiată de inima noastră. Așa se și explică, că nefasta lege a conversiunii ne-a găsit cu un plasament agricol de multe sute de milioane. Nu se poate însă ascunde faptul, că dela conversiune încoace clientela țărănească s'a mai rărit. Motivele pot fi: agricultorii mici nu mai au atâta nevoie de credit, circulația bunurilor agricole s'a redus considerabil; de altă parte agricultorii au la dispoziție mai multe alte institute de credit, create cu privilegii speciale, cari lucrează cu o dobândă foarte redusă, dobândă ce nu ar putea acoperi nici regia băncilor particulare.

Alte sunt aspectele vieții economice astăzi, alte au fost acum 70 de ani. Mă fac însă ecoul înaintașilor noștri și interpretul acelora, cari vor veni — și unii și alții aleși dintre oamenii noștri de seamă — când Vă asigur, că „Albina“ rămânând credincioasă tradiției sale, dela care nu va putea nimic și nimeni s'o abată, va merge mai departe pe drumul tras și bătut de înaintași; ea este astăzi și va rămânea și mâine fidelă lozincei: Totul pentru neam.

Dar, domnilor acționari, „Albina“ nu s'a interesat numai de viața economică a neamului; ea a ținut să participe și la toate manifestațiile culturale, cum și la toate operele de binefacere. In cursul celor 70 de ani a votat sume considerabile, ca ajutoare pentru biserici, școli, căminuri, societăți culturale și de binefacere. Indrăznesc a susținea, că în privința această stă în fruntea institutelor românești de credit din Patrie. Nu e locul și poate nici timpul să se arate mai amănunțit ce s'a făcut în această privință; dar cei mai în vârstă dintre Dv. știu, că s'a făcut mult, foarte mult. Oare faptul, că în cursul timpului, cu deosebire înainte de unire, a dat pâinea de toate zilele la sute de intelectuali români, nu este a se considera ca un act excepțional de binefacere?

Și în anul 1942 s'a continuat pe aceeași linie tradițională făcându-se acte de binefacere cu mână largă.

Paralel cu această activitate conducerea institutului n'a uitat, că „Albina“ este societate pe acțiuni și deci nici acționarul nu trebuie dat uitării. Din roadele muncii îndeplinite și-au primit și ei întotdeauna cota cuvenită.

DOMNILOR ACȚIONARI,

Nu pot încheia această reprivire sumară fără a face amintire de grijile ce ne cauzează situația sucursalelor noastre din Cluj și Ig. Mureș și a clientelei acestora. Cred însă, că vom trece cu bine peste toate greutatele ce întâmpinăm, dacă nu ne vom abate dela principiile de totdeauna și ne vom păstra calmul atât de necesar în timpuri grele cum sunt cele de astăzi.

Cu dorința vie ca deceniul al 8-lea să fie cu mai mult noroc decât a fost cel trecut, cu neajunsurile conversiunii datoriiilor agricole și urbane și cu suferințele de ordin național, vă salut cu tot respectul și declar deschisă ședința adunării generale ordinare, care este a 70-a dela întemeierea institutului.“

Cuvântarea a fost viu aplaudată și d-l acționar Sever Pop, sindicul bursei de mărfuri din localitate a folosit ocazia, să constate că d-l președinte serbează cu această ocazie un mic jubileu, fiind adunarea generală prezentă a 25-a pe care a prezidat-o.

Adunarea ia cu surprindere plăcută la cunoștință acest moment remarcabil în istoria băncii, și îi dorește d-lui președinte prin interlocutorul său, încă mulți ani de activitate rodnică.

D-l director general Dr. Mihai Veliciu, după apoi citire dării de seamă a Consiliului de administrație, a Bilanțului și Contului Profit și Pierdere pe a. 1942, pe cari le-am publicat și noi într'un număr precedent al revistei noastre. Remarcăm aci numai că Profitul net de Lei 25.962.029 al a. 1942 și Lei 1.055.078 reportat din a. 1942 s'a împărțit în modul următor:

Acționarilor 10% dividendă	Lei 10.000.000.—
Fondului de rezervă legal	„ 6.000.000.—
Fondului patronal de pensii	„ 2.000.000.—
Fondului cult. și binefacere	„ 1.200.000.—
Palatului Invalizilor București	„ 1.000.000.—
Tantieme, consiliului și funcț.	„ 5.326.082.—
Rest de beneficiu reportat	„
pe 1943	„ 1.491.025.—
	<hr/>
	Total Lei 27.017.107.—

După cetirea raportului Consiliului cenzorilor, s'a dat descărcarea cuvenită Consiliului de administrație și Consiliului cenzorilor, s'a stabilit remunerația Cenzorilor și Consiliului de administrație pe a. 1943 și s'a fixat prețul jetoanelor pentru ședințele administratorilor. Cu aceasta adunarea generală ordinară a luat sfârșit.

După o scurtă pauză acționarii s'au întrunit din nou în adunare generală extraordinară care s'a ocupat cu modificarea unor articole din statute.

Programul ambelor adunări fiind astfel epuizat, acționarii s'au despărțit cu conștiința că au contribuit din nou la progresul acestei instituții vechi de credit transilvan ce reprezintă Banca „Albina“.

Notiuni rezumative asupra formării, desvoltării și funcțiunilor economico-sociale ale orașelor.

1. Particularități în formarea și desvoltarea orașelor.

Problema urbană ca și cea rurală de altfel, este complexă și mult cuprinzătoare. Ea prezintă aspecte diverse cu particularități multiple și de aceea nu se reduce la o simplă descriere a așezărilor respective cum se face de obicei, ci se afundă în considerațiuni ample cari toate la un loc formează un cadru de desvoltare și de așezare, propriu fiecărei țări, ba am putea spune de multe ori, propriu fiecărei regiuni.

Este și natural să fie așa, căci așezările urbane fac parte integrantă din cadrul organic al vieții sociale, iar viața socială este influențată la rândul ei de factori locali derivând din condițiunile naturale, geografice, climatice adânc înrâurite de mentalitatea și psihologia individuală și colectivă, formând astfel un mediu fizic și spiritual propriu și caracteristic. Din această cauză nu se pot face niciodată suprapunerii complete de situațiuni atunci când se studiază viața și evoluția aglomerațiunilor urbane. Ele au o desvoltare specifică cu asemănări mai mari sau mai mici, dar niciodată congruent suprapuse, chiar dacă na-

șterea lor se datorește aceluiași condițiuni inițiale.

Afirmațiunea aceasta nu este greu de demonstrat. Cu exemple concrete se poate dovedi că există orașe a căror întemeiere a plecat dela nevoile de apărare locală și regională, cum sunt bunăoară cetățile. Totuși câte din ele dănuiesc astăzi, sau dacă dănuiesc, câte din ele au avut o desvoltare paralelă? Să luăm de exemplu vechile reședințe ale Moldovei: Baia și Suceava. Cea dintâi abia de mai există; cea de a doua a ajuns la un bief târg, fără vreo aspirațiune deosebită și fără nicio perspectivă de proporții menite să o scoată dintr'o lăncezeală accentuată. De asemenea să luăm două orașe din Ardeal: Brașovul și Sibiu, ambele cetăți de origină. Se poate face o congruență completă între desvoltarea lor? Nici pe departe. Brașovul a căzut prin situația lui într'o zonă de mari respirații cari i-au schimbat cu totul ritmul de viață; Sibiu din contră, fără să fie complet lipsit de anumite posibilități, a rămas mai în urmă, ori câte sforțări s'au pus spre a-i intensifica pulsația. Acest fenomen de mers încetinit a dus la deosebirea mare de creștere care se concretizează prin diferența pronunțată în numărul locuitorilor, Brașovul având după ultimul recensământ 85.043 suflete, iar Sibiu 64.075 de suflete. În perioada dintre 1930—1940 creșterea procentuală a locuitorilor a fost în Brașov de 43,5% iar în Sibiu de 29,8% ceea ce înseamnă o diferență importantă de 49% în ansamblul factorilor cari le dau sursele de viață. Și să nu se scape din vedere faptul că chiar această creștere a Sibiului se datorește într'o oarecare măsură evenimentelor politice excepționale din vara anului 1940 cari au provocat exodul unei părți din populația Ardealului de nord și în special al instituțiunilor de cultură superioară din Cluj. Fără aceste evenimente diferența de creșterea populației între Brașov și Sibiu, în perioada respectivă, ar fi fost și mai mare.

Exemple de natura celor de mai sus se mai pot aduce multe dela noi din țară, dar se pot aduce tot așa de numeroase din străinătate. În Germania, Franța, Spania, în nordul Africii precum și în Estul și Vestul Asiei minore se găsesc

multe orașe cari întemeindu-se pe anumite criterii s'au dezvoltat inegal, mersul lor în paralel s'a despărțit cu vremea; unele aproape au dispărut, iar altele se mențin cu greutate abia făcându-și loc în complexul mereu schimbat al împrejurărilor de viață. Aceasta confirmă afirmațiunea că în dănuirea și dezvoltarea orașelor intervin fenomene de largă și adâncă diversitate cari fac apoi ca aproape fiecare din ele să-și aibă viața proprie.

Dela aceste exemple plecând, ușor se poate vedea că timpul prin el însuși nu este un factor care să determine singur progresul unui oraș. De altfel nu numai în acest cadru de preocupări se poate dovedi că timpul singur nu are o contribuție determinantă cum este cazul la fenomenele geologice, sau cum este necesar la dezvoltarea fizică a regnului vegetal sau animal, ci și în celelalte domenii ale vieții omenești, unde factorii imponderabili de natură cu totul diferită determină pe lângă timp, desfășurarea și dănuirea fenomenelor. Așa este de exemplu în viața financiară-economică unde dacă timpul singur ar fi factorul predominant, s'ar ajunge la situațiuni fantastice. Să ne gândim numai la teoria ademenitoare a lui Price¹⁾ care plecând dela fructificarea unei sume de 100 unități cu dobândă compusă de 5%, după formula:

$$A = 100 \left(1 + \frac{5}{100} n \right)$$

în care A este suma rezultată, iar n numărul anilor cât cele 100 unități au stat depuse, după 500 ani o sumă totală,

$$A = 3.932.000.000.000 \text{ — unități,}$$

fenomen care totuși n'a îndemnat pe nimeni să-l pună în practică, sau care după investigațiuni judicioase s'a dovedit utopic. Prin analogie cu teoria de mai sus, există aceea a lui Robert Hamilton²⁾ care pretinde că un peny plasat cu 5% la începutul erei creștine ar fi produs în 1772 o sumă mai mare decât valoarea a cinci sute de milioane globuri terestre în aur masiv. Fără îndoială că oricine cunoaște istoria, se îndoiește de realizarea acestei concluziuni. În fine un al treilea exemplu mai plin de iluzii este dat de testamentul lui Richard³⁾ care a

lăsat o sumă de 500 lire divizată în cinci părți cu cinci scopuri diferite. A patra parte din această sumă după patru secole cu dobândă compusă urma să se ridice la 30.000 — lire și era destinată construirii a patru orașe în Franța cu câte 150.000 locuitori.

Ce perspective extraordinare rezultau din concluziile matematice ale acestor teorii. Și totuși la un discernământ mai adânc al lor s'a constatat că ele sunt pure teorii. Cauza care le face inoperante rezultă evident dintr'un complex de împrejurări al căror substrat este mai influent decât timpul însuși. Acest substrat rezidă desigur în factorii psihici și organici ai vieții societății cari nu se lasă duși de supozițiile calculelor matematice. Pe bună dreptate un mare sociolog a spus că societatea nu este pur și simplu o aglomerare de oameni cum sunt grămădiți cartofii în sac, ci că la baza acestei îngrămădiri stau multe elemente efective și imponderabile cari contribuie la însași menținerea ei).

2. Factorii de dezvoltare ai orașelor și evoluția lor.

Nu s'a putut desluși până astăzi în mod desăvârșit dacă orașele sunt o continuare normală și evolutivă a satelor, sau sunt pur și simplu cristalizări sociale independente. De sigur când vorbim de o controversă în această privință, nu ne putem duce cu gândul la epocile preistorice, când viața socială se prezintă cu totul sub alte aspecte față de timpurile caracterizate prin schimb și diviziunea muncii. Conviețuirea omenească avea pe atunci cu totul alte fundamente și evident că în măsura în care contactul între diferite grupări lipsea, nu se dezvoltase nici simțul de menajare reciprocă și de restrângere a unor anumite porniri firești, capabile a se manifesta în largul lor în cuprinsul nucleelor rurale și izolate.

Dacă facem abstracție de această perioadă și ne oprim la epocile istorice, vom constata că nici în epoca veche a istoriei definită astfel în înțelesul împărțirii clasice a acestei științe, nu se poate deduce vreo continuitate organică între sat și oraș, sau mai bine zis nu se poate

¹⁾ Elemente de știință financiară de Dr. G. N. Leon, volumul II, pag. 250.

²⁻³⁾ Detto, detto, pag. 284.

¹⁾ Vezi Mihail Ralea: Introducere în sociologie, pag. 28.

dovedi o evoluție care să transforme satul în oraș, prin elementele cari ar putea astăzi influența o atare linie de dezvoltare. Căci să nu avem în față decât orașele asiriene și babilonene construite ad-hoc de regii respectivi, fie pentru plăcerea de a avea reședințe luxoase și cetăți puternice, fie pentru a folosi cu rezultat concret munca sclavilor și vom conveni a deduce că lipsa pe atunci orice urmă de asemenea manifestare. Nu este vorba deci în construirea, respectiv nașterea acestor orașe de simțul colectiv sau de sufletul colectiv ca prim fenomen de caracter social care pare să fi determinat în epoca preistorică întemeierea așezămintelor orășenești; plecând dela nevoia de conviețuire a mai mulți indivizi, mai multor familii, sau mai multor triburi, cauzalitate primordială pusă la întemeierea așezărilor omenești¹⁾ Se pare totuși că diferențierea pe clase sociale a fost punctul de plecare în separarea vieții urbane de cea rurală, chiar dacă această diferențiere era puțin accentuată. Tot așa de adevărat este însă faptul că orașele vechi (Mesopotamia, Egipt, etc.) sunt mai mult rezultatul unor manifestări de voință ale vieții materiale și spirituale,²⁾ decât o cristalizare a factorilor derivați din diferențierea socială, căci această diferențiere se reducea pe atunci numai la două tabere enorm îndepărtate una de alta și fără nicio afecțiune reciprocă reprezentate fiind doar din stăpâni și sclavi, de oarece intelectuali, negustorii, funcționarii și meseriași, constau foarte puțin în acele vremuri, ei fiind cu toții la discreția despotică a domnului.

Nu este totuși mai puțin adevărat că cu timpul diferențierea socială s'a mărit, ca urmare a complicării fenomenelor economice provocată de schimburile intense de mărfuri. Aceste schimburi, având comerțul ca expresie și manifestare, au provocat depopularea rurală și îngrămădirea oamenilor la orașe³⁾. Astfel stratificarea socială a luat un avânt puternic și noi clase s'au interpus în prăpastia care despărțea lumea domnilor

de lumea sclavilor. Prin comerțul intens care s'a purtat dela un țărm la altul al bazinului mediteranean de popoarele vechi începând cu Fenicienii și continuând cu Mezii, Perșii, Grecii și Romanii, orașele vechi cari erau pe țărmuri au căpătat și o justificare economică, iar din nevoia de a avea puncte multe de legătură între regiunile cari își schimbau între ele produsele, s'au născut altele noi, de astădată cu justificări organice create de viața economică. În felul acesta s'au înfiripat primele orașe încadrate în manifestările organice ale vieții și alimentate în dezvoltarea lor prin simplul fapt al legăturilor cerute de mecanismul satisfacerii nevoilor societății. Transporturile pe mare și pe uscat provocate de nevoia schimbului de mărfuri, deci activitatea economică prin excelență, este agentul care a promovat formarea orașelor. Acest agent de natură economică a devenit apoi tot mai puternic prin curgerea timpului, încât dacă trecem dela epoca veche la cea medievală, el este completat mereu prin noi aspecte și funcțiuni, rezultate din desfășurarea complicațiilor cari se tot măresc în procesul format de dezvoltarea continuă a societății. În această ordine de idei să menționăm orașele hanseatice al căror comerț a făcut epocă în istorie și chiar Veneția care multă vreme era un stat puternic și independent. Astfel pe lângă faptul deschiderii unor importante căi de comunicație pe uscat, pe lângă utilizarea în acest scop a râurilor mari și mici, formând întinse rețele de transport, fapt care a ridicat nevoia creerii claselor și categoriilor de societăți economice, cu preocupări multiple de finanțare, asigurare, mijlocire etc., pe lângă acestea toate, întretărirea căilor de comunicație, a format noduri sociale importante cari și-au asumat mereu alte și alte atribuțiuni, dând astfel naștere la aglomerațiuni omenești, strâns legate de viața economică regională. Când mai târziu au apărut organizările pe categorii a diferitelor ocupațiuni născute de această fermentare a societății omenești, cum au fost breslele, atunci viața și dezvoltarea orașelor s'a sedimentat definitiv prin formarea unor clase de oameni cu o mentalitate deosebită și cu ocupațiuni proprii orașului. Acest

¹⁾ Vezi Ing. Otto Badascher: Daloarea socială a unui oraș în revista „Urbanismul“ Nrii 7-8 din 1937, pag. 337.

²⁾ Delfo, delfo, delfo.

³⁾ Vezi Dr. Șerban Lungu: „Educația națiunii“ I Fundamentele pag. 67.

fapt a contribuit și mai mult la despărțirea socială și psihologică a orașelor de mediul rural și a întăriți continuu un curs de viață format cu totul din alte resurse decât din austeritatea satului.

(Va urma). *Ing. GH. BRÂNDUȘ.*

Spicuiuri

din monografia d-lui dir. Ioan Ghișa „Banca Crișana”, S. A. Brad.

(Urmare).

VII Disciplina și ordine între debitori.

a) Concluzii din primele experiențe.

Experiențele din primii 10 ani de existență a băncii au convins și pe conducătorii laici, că starea patriarhală, oricât de mult îi convine agricultorului, nu e una ideală, care să asigure progresul tuturor. De aceea s'a început a se acorda împrumuturile cu mai multă scrupulozitate și țărănilor li s'a făcut înțeleasă rânduiala nouă, atrăgându-li se atenția, că Banca „Crișana” nu e o instituție de ocrotirea celor ușurați, care contractează fără niciun criteriu de prevedere, datorii cărți li se urcă până la gât, — ei ea are menirea de a ajuta pe oamenii de ispravă, care în primul rând ei singuri se știu ajuta. Ei s'a spus, că numai așa vom putea propăși, că neam, și că dacă banca ar continua să practice filantropia rău înțeleasă, și de care se abuzează de multeori, — este expusă de a se ruina. Prin înțelegerea spiritului de filantropie, ar induce în eroare pe oamenii nesocotiți și ar ajunge și aceștia la dezastre sigure.

Aceste sfaturi de fiecare zi, date cu multă stăruință și bunăvoință părintească, au prins. Atunci când au dispărut băncile neromânești din regiune, disciplina și punctualitatea debitorilor a devenit o realitate. Numărul proceselor a scăzut an de an, până ce în anii de după război creanțele împrumutate constituie un procent infim al totalului plasamentelor Băncii.

b) Serviciul de informații.

Între timp constatând Banca „Crișana”, că unul dintre reprezentanții ei și-au transformat această calitate în profesie de mijlocitori în teresați de împrumuturi, încercând solicitatorii cu nejustificat de mari taxe de redactarea cererilor de împrumut adresată băncii, — în anul 1936 Banca „Crișana” și-a organizat un serviciu propriu de informații. De atunci începând, ea poartă evidență despre toți locuitorii din cele 4 plase, Brad, Bata de Criș, Hălmagiu și Sărbăș (partea Garahonșului), care constituiau pe vremuri județul românesc al Zărandului.

În aceste evidențe, care sunt un fel de cadastru, care conține numele capului de familie, numele soției, a copiilor necăsătoriți, etatea fiecăruia, caracterizarea capului de familie, constatarea averii mobile, a numărului și felului vitelor, averea imobilă, cu menționarea suprafeței grădinii, a stării ei și descrierea caselor de locuit,

din ce material e construită și cu ce e acoperită (fîgîș, șindeliș, paie, etc.), apoi înșirarea edificiilor laterale ale gospodăriei și starea lor; se arată suprafața pământului și felul lui (arători, fânaș, pășune, pădure, etc.). Aceste evidențe, a căror întocmire a reclamat multă muncă și a costat multe parale, — sunt revizuite an de an, la fața locului cu concursul primărilor, preoților și învățătorilor și a omului de încredere (reprezentantul local) al Băncii, dacă nu cumva el este unul dintre fruntașii amintiți mai sus. Astfel aceste evidențe oferă azi direcțiunii Băncii o siguranță de orientare în examinarea obiectivă a cererilor de împrumuturi eliminând informarea subiectivă și poate chiar interesată a redactorilor lor. În același timp ele constituie și o oglindă fidelă a situației generale economice, a progresului ori regresului constat. Sistemul, credem a fi o înfrunțare practică, în vederea ajungerii intențiilor urmărite de fondatorii băncii, care au urmărit ridicarea economică a Zărandului.

Dela introducerea acestui sistem de supraveghere părintească a împrumutului, împrumuturile (folosim această expresie în loc de „Credite”, tocmai pentru a fi credincioși urmași ai înalțatșilor noștri, atât de entuziasmați, pentru românism, în acest Zărand de frumoașe și înălțătoare tradiții românești) s'au dat cu un scop constructiv și felul cum au fost acordate a constituit și pentru Bancă o garanție de securitatea creanțelor sale. Astfel am ajuns ca azi creditele acordate să aibe repartitia de 80% pentru promovarea agriculturii și a creșterii de animale, pentru cumpărări de pământ, îmbunătățiri de terenuri, plantații etc. În unele comune s'a sprijinit pomăritul, în altele dezvoltarea grădinaritului, cum sunt comunele: Tebeș, Rîșca și Cărstăv, etc. Apoi din restul creditelor acordate, 15% privesc comerțul și meseriile, iar 5% pentru consum.

c) Ocrotirea regiunii.

Conducătorii Băncii „Crișana” îndurerați de starea de mizerie generală și dându-și seama, că ea roade la tulpina vitalității locale a neamului, examinau cu părintească bunăvoință dar cu severitate, cererile de împrumut, onorând în general numai pe cele cu destinație productivă, de investiții, cumpărări de pământ, cumpărări de vite și tot felul de animale de casă, etc. Cu acele ocazii se dădeau sfaturi și îndrumări, sau se dojeneau cei ce cereau pentru scopuri superficiale împrumuturile.

De altcund aceste instrucțiuni le aveau și reprezentanții băncii din toate părțile, din toate satele, căci aceștia erau în măsură de a verifica și controla pe solicitatorul țăran.

Natural, că Banca „Crișana” nu refuza să vină în ajutorul acelor țărani români, care — în cureași în datorii, din cauza ușurinței, cu care au cerut creditul și a vinovăției, cu care i-l-au acordat creditorii (mai ales băncii românești) — ajungeau să li se vândă la licitație publică averea de către creditorii. Nenumărați țărani români, ajunși pe aceea cale în strâmtoare au fost salvați de către Banca „Crișana”, care le-a cumpărat averile și le-a lăsat în posesiunea lor acordându-

du-le condiții acceptabile de restituirea prețului fixat la licitațiile publice cu vânzare forțată.

Toată educația debitorilor, ce o făcea Banca „Crișana” direct și indirect prin reprezentanții săi de prin diferitele comune rurale, nu a dat rodul așteptat atât de vreme, cât băncile neromânești continuau a acorda țărăntimel noastre, credite de ducere voită în ruină.

Timpu! stărpirei acelor focare primejdioase de slăbirea vitalității neamului nostru a sosit odată cu eliberarea noastră. Rând pe rând băncile neromânești arborează drapelul predăret și pretutindeni Banca „Crișana” e prezentă, preluând și lichidând Casele de păstrare neromânești din Gurahonț, Hălmogiu, Bata de Criș, Băița, lăsând în locul fitecăreia bâte o sucursală de a sa.

d) Disciplina debitorilor e primejdioasă.

Odată desființate aceste bănci, Banca „Crișana” rămâne singură pe teren și de îndată începe organizarea aparatului propriu în vederea disciplinării debitorilor. Aceștia pot fi acum mai bine supravegheați cu privire la felul cum gospodăresc: sunt mai de aproape controlați pentru care scop cer și întreburi nfează bani și dacă dau ori nu ascultare îndrumărilor părintești, ce li se dă din partea Băncii „Crișana”. — Țărăntii văzând toate acestea urând nevrând s'au supus acestor intervenții binevoitoare și s'au dat a duce o viață mai serioasă.

Efectele bune nu întârzie a se arăta. De o parte tutela ocrotitoare a Băncii „Crișana”, de altă parte bunăvoința părintească cu care se îngrijea Societatea minteră „Mica” de muncitorii ei, sunt îndemnuri la o viață rodnică, la întrebunțarea constructivă a timpului liber. Rând pe rând încep să apară case de locuit tot mai îngrijite, acoperite cu țiglă, împrejmuite cu garduri estetice. Curțile lor sunt populate de tot felul de paseri și animale de casă și se înzestrează cu tot mai multe edificii laterale, încurajând emularea, în spre tot mai bine, spre economisiri și sporirea patrimoniului!

Încă nu se în helase aceasta îndreptare a lucrurilor, când apare propaganda demagogică pentru conversiunea datorțiilor, propaganda care a produs un profund dezechilibru moral în rândurile țărănimii. Elementele dojenite de noi și constrânse a trăi ordonat, tree de partea demagogilor politici și se întorc împreună împotriva noastră. Vedem o seamă de intelectuali trecuți în rândul plebei sociale, ca și în vremuri revoluționare și din acel mediu tipă și amenință, ca și niște descelerate!

Nu vă putem descrie amărâelunea noastră, când ne-am văzut puși în fața aceluia tablou de necrezut. Câtă inconștiență, câtă ingrățitudine!

În primele faze ale aplicării conversiunii, noi eram pe cale de a face aranjamente cu toți debitorii rurali. Ei nici nu erau înglobați în datorii, pe cari să nu le poată suporta, fiindcă după desființarea băncilor străine, Banca „Crișana” rămânând singură în regiune, ajunsese în situația atât de mult dorită și atât de binefăcătoare pentru debitorii ei, de a i putea controla ca să nu se poată angaja în datorii, cari să în-

trecă puterile lor de plată. Apariția neașteptată a Legii conversiunii datorțiilor, a dat încurajare acelor elemente dintre debitorii băncii, cari se simțeau mai mult stîngerisți de disciplina organizată de Banca „Crișana”, între ei. Ce a urmat atât din punct de vedere material, cât și moral a avut un efect destructiv. Oamenii dezechilibrați în cele financiare, au fost luați în ocrotirea Legii, în paguba creditorilor, cărora nu li se putea imputa nici măcar aceea atât de trîmbițată „cămătărie” și în paguba acelor elemente valoroase ale vieții sociale și economice, cari sunt depundători la Bănci; acei oameni cu spirit de prevedere și de economie, cari în loc să risipească, adună zi după zi, ban lângă ban, pentru a avea rezerve pentru zilele negre, ori la bătrânețe.

Trecuți peste emoțiile și pagubele conversiunii, Banca „Crișana” a reluat firul educației debitorilor și a realizării disciplinei, ținându-i în frâu, ca să nu facă datorii, decât pentru scopuri productive și constructive, să sperăm, că cel puțin acum această operă va putea fi terminată, înalte de vreo nouă conturbare.

Pentru demonstrarea inoportunității conversiunii datorțiilor în regiunea noastră amintim aci, faptul, că în 1930, adică în pragul conversiunii, Banca „Crișana” nu avea în suferință decât 1.5% din creanțele sale! Ea a rămas credincioasă normei, de a nu vinde forțat averea niciunui debitor, pentru escontarea creanței, căci știe să recurgă la alte mijloace de chemarea la datorii a debitorilor întârziată, pe cari i a ajutat în strâmtoare; dar nu i-a lăsat să se încurce în datorii.

(Va urma).

Intreprinderile particulare și invalidii de războiu.

Deciziunea Ministerului muncii.

Intreprinderile particulare, sunt obligate să completeze cu invalizi, orfanți și văduve de războiu, vacanțele viite în serviciile lor. Dăm mai jos în extras punctele deciziei:

Art. 1. — Toate întreprinderile particulare de orice natură, sunt obligate dela data acestei Decizii să completeze cu invalizi, orfanți și văduve de războiu vacanțele ce se vor vii în serviciile lor, până ce numărul acestora va atinge 10% din numărul total al angajaților în funcțiune.

Art. 2. — Vacanțele vor fi comunicate Inspectorilor speciali de control și romanzare în termen de 3 zile dela producerea vacanței.

Art. 3. — Dacă persoanele sus amintite nu ar avea calificarea necesară, se vor recomanda foștii luptători din actualul războiu, dacă îndeplinesc condițiile cerute.

Art. 4. — Toate operațiunile de plasare a invalizilor orfanților și văduvelor de războiu se vor face potrivit cu dispozițiile din Legea pentru plasarea acestora, din a. 1936.

Art. 5. — Contravențiunile vor fi sancționate potrivit prevederilor art. 10 din legea pentru plasarea invalizilor, orfanților și văduvelor de războiu.

Art. 6. — Constatarea abaterilor se va face de către inspectorii de muncă, inspectorii asiguraților sociale, a romanizării și de persoane delegate în mod special pentru acest control.

Bursa

În cursul lunii Martie bursa noastră a înregistrat constante scăderi lente, așa că cursurile arată față de începutul lunii, dar mai cu seamă față de începutul lunii ianuarie a. c. diferențe apreciable în minus. Nici chiar succesele altărilor noștri la Harcov și Bielgorod nu au putut opera o înviorare în mișcarea valorilor — au produs doar un optimism oarecătore, care poate că se va sconta în viitor.

Comitetul bursei face eforturi ce privește organizarea bursei. Astfel a hotărât reînființarea școlii de remisieri și funcționarii de bursă. S'a mai dat un ultim termen, până la 30 luni a. c. pentru înlocuirea funcționarilor evrei din birourile agenților de schimb, cu elemente etnice românești, toate acestea sunt însă numai paliative, căci aspectul bursei noastre numai atunci se va schimba, când se va schimba și fața Europei, reintrând în circuitul normal al vieții economice.

Redăm mai jos tabloul comparativ al cursurilor unor valori :

	Cursul la începutul lunii ianuarie 1943	Cursul la 23 Martie 1943
Inzestrarea mari	73 50	71 1/2
" mică	67 —	60 —
Retnregirea	63 25	59 1/2
Bonuri de impozit	"	56 1/2
Astra Română	5.250 —	4.200 —
Credit Minter	1.880 —	1.550 —
I. R. D. P.	655 —	560 —
Gas Metan	2.950 —	2.725 —
" Mica "	1.770 —	1 470 —
" Reșița "	1 670 —	1 460 —
Creditul Industrial	1.425 —	1.260 —
S. R. D.	4 800 —	4 000 —
S. T. B.	4 650 —	2 000 —
Telefoane	2.400 —	2.075 —
Nitrogen	1.760 —	1.600 —
B. N. R.	17.000 —	17.000 —
Banca. C. It. Rom.	430 —	430 —
" Românească "	1.175 —	900 —
" de Sc. a Rom. "	500 —	490 —
" „Albina“ Sibiu	500 —	500 —

E. V.

Banca Centrală pentru Industrie și Comerț S. A., refugiată din Cluj în Turda Str. Șterea Șuluțu Nr. 3, angajează contabil sau contabilă cu practică de bancă.

INDUSTRIA AURULUI S. A. ABRUD.

Reg. Com. F. 6.228 Alba.

CONVOACARE.

Domnii acționarii ai Soc. Industria Aurului s. a. Abrud, se convoacă prin aceasta la

a XIX-a adunare generală ordinară,

care se va ține în ziua de 8 Aprilie 1943, orele 14, iar în caz de neprezentare a acționarilor în numărul cerut, în ziua de 16 Aprilie 1943, orele 14 în biroul Soc. din Abrud, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale;
2. Raportul Consiliului de administrație și al Comitetului de cenzori și stabilirea bilanșului și Contului Profit și Pierdere pe anul de gestiune 1942;
3. Descărcarea Consiliului de administrație și al Comitetului de cenzori de gestiunea anului 1942;
4. Deciderea asupra locurilor vacante din Consiliul de administrație și Cenzori;
5. Fixarea jetoanelor și a diurnelor.
6. Eventuale propuneri statutare.

Abrud, la 23 Februarie 1943.

Consiliul de administrație.